DIE GESKIEDENIS VAN MULTIKULTURELE ONDERWYS IN ENKELE LANDE MET MOONTLIKE GESIGSPUNTE DAARUIT VIR DIE REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA

ANNA FRANCINA CRAUSE
B.A., T.H.O.D., M.Ed.

Proefskrif voorgelê vir die nakoming van die vereistes
vir die graad
Ph.D. (Historiese Opvoedkunde)
in die
Nagraadse Skool vir Opvoedkunde
aan die
Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys

PROMOTOR: PROFESSOR J.L. VAN DER WALT
Potchefstroom
Mei 1998

Opgedra aan my eggenoot Dennis.
Hierdie werk sou moeilik voltooi gewees het
sonder sy liefde, bemoediging en hulp.

VOORWOORD

Ek bedank graag die volgende persone vir hulle daadwerklike hulp en bystand tydens hierdie navorsing:

- Professor J.L. van der Walt, my promotor, vir sy besondere leiding, hulp en motivering;
- Professor W.A.M. Carstens vir die teksversorging van hierdie proefskrif;
- Doktor A.J. Munro vir die vertaling van die opsomming;
- Doktor P.C.J. van Rensburg vir die tipografiese versorging;
- Die personeel van die Ferdinand Postma Biblioteek vir hulle vriendelikheid, ondersteuning, hulp en raad;
- My eggenoot Dennis in besonder vir al die ure van onbaatsugtige hulp wat hy aan my verleen het, en
- My kinders vir hulle morele ondersteuning gedurende my studiejare.

My grootste dank gaan aan ons Skepper vir al sy onverdiende genade aan my gegee om hierdie werk te kon aanpak en voltooi.

SOLI DEO GLORIA

OPSOMMING

In hierdie ondersoek is die geskiedenis van multikulturele onderwys in enkele gekose lande (VSA, Frankryk, Kenia en Suid-Afrika) na aanleiding van 'n konseptuele en teoretiese raamwerk wat geskep is, beskryf. Binne hierdie raamwerk is sekere kultuur-verbandhoudende kernbegrippe (konsepte) soos kultuur en kulturele verskille, wat herhaaldelik in die ondersoek na vore kom, gepresiseer. Die doel van die navorsing was tweeledig van aard, naamlik om:

- na te speur hoedanig die geskiedenis, om die kulturele diversiteit in die onderwys te hanteer, in die gekose lande verloop het ten einde wrywing tussen die bevolkingsgroepe te voorkom, en
- om die relevansie en die gesigspunte wat daaruit voortvloei vir toekomstige onderwysvoorsiening in Suid-Afrika vas te stel.

Die navorsingsmetode wat gebruik is om die verloop van die hantering van multikulturele onderwys in die gekose land te bestudeer, was literatuurstudie, die probleem-historiese metode en die metode van transendentale kritiek.

Bronne wat in die literatuurstudie gebruik is, was onder andere tydskrifte, verslae, toesprake, koerantartikels, die grondwet van Suid-Afrika van 1996 (Wet 108), die Staatskoerant, tekste, woordeboeke, ensiklopedieë en die Internet.

Die navorser het gepoog om die gegewens wat uit 'n bestudering van die historiese verlede gevind is in verband met die hantering van multikulture te interpreteer om sodoende 'n moontlike oplossing vir die hantering van multikulture in die onderwys in die hede te vind.

Dié navorsing het aan die lig gebring dat daar 'n verskeidenheid van benaderingswyses beproef is en word om kulturele verskille/kulturele diversiteit/pluralisme in die onderwys te hanteer:

- die verskille kan verontagsaam of oorbeklemtoon word, soos in die geval van die ou Suid-Afrika, of
- die kulturele verskille kan erken en verreken word en die onderwysstelsel kan daarby aangepas word soos in die geval van byvoorbeeld multikulturele onderwys/onderwys vir kulturele pluralisme.

Gesigspunte vir toekomstige onderwysvoorsiening in Suid Afrika wat uit die navorsing na vore gekom het, is:

- Dat die nivellering/onderdrukking/verontagsaming van die verskeidenheid van kulture lei tot ontevredenheid en opstandigheid.
- Met multikulturele onderwys/onderwys vir kulturele pluralisme word die verskeidenheid binne die raamwerk van eenheid van 'n klaskamer erken en gerespekteer.
- Die kerk en skool behoort ingespan te word om te help met die proses om die leerders voor te berei vir die multikulturele samelewing waarin hulle sal staan buite die skool.
- Alle minderheidsgroepe se regte behoort erken te word.
- Die ekonomie van die land beïnvloed die hantering van die kulturele verskille in die onderwys positief of negatief.

Onderwys vir kulturele pluralisme sal onder andere beteken:

- dat daar geen diskriminasie van enige aard op grond van kulturele verskille kan wees nie,
- dat die taalvraagstuk in die onderwys aandag moet kry,
- dat 'n besluit oor die plek van godsdiens in die onderwys geneem sal moet word, en
- dat die gehalte van onderwys tevredenheid moet skep.

Alle rolspelers in die onderwysvoorsiening, soos die leerders, onderwysers, onderwysorganisasies, ouers, die samelewing en veral onderwysbeleidmakers, moet kennis neem van die gesigspunte in verband met die hantering van kulturele diversiteit/verskille in die onderwys wat in hierdie ondersoek blootgelê is, en moet erns maak met die erkenning en toepassing daarvan in die toekomstige onderwysvoorsiening in Suid-Afrika.

SUMMARY

In this investigation the history of multicultural education in certain selected countries (USA, France, Kenya and South Africa), with reference to a conceptual and theoretical framework that has been created, is described. In this framework certain culturally related key concepts or ideas, such as culture and cultural differences, which have repeatedly come to the fore in the investigation, are defined more accurately. The aim of the research was twofold, namely:

- to trace in what ways the history of the selected countries evolved to deal with cultural diversity in education, and thereby prevent friction between various population groups, and
- to determine the relevance and perspectives that arise from this for the future provision of education in South Africa.

The research methods used to study the evolution of multicultural education in the selected countries was a literature review, the problem-historical method and the method of transcendental criticism. Sources for the literature review included journal articles, reports, speeches, newspaper articles, the Constitution of South Africa (Act 108), the Government Gazette, texts, dictionaries, encyclopaedias and the Internet.

The researcher endeavoured to interpret the data about the past handling of multicultures, in order to find a possible solution for the management of multicultures in education in the present. The research revealed that a diversity of systems of approach has been and is being tested to manage cultural differences/cultural diversities/pluralisms in education:

- the differences can be disregarded or over emphasised, as was the case in the old South Africa, or
- the cultural differences can be acknowledged and applied, and the education system be adapted accordingly, as is the case, for example, in multicultural education or education for cultural pluralism.

Perspectives for the future provision of education in South Africa that arose from the research are:

- that the equalisation/suppression/disregard of the different cultures leads to dissatisfaction and rebellion.
- That in multicultural education/education for cultural pluralism, diversity is recognised and respected within the framework of a classroom.
- That the church and the school should be harnessed to assist with the process of preparing the learners for the multicultural society in which they will function outside of the school.
- That the rights of all minority groups should be recognised.
- That the economy of the country influences the manner in which cultural differences are approached in education, positively or negatively.

Amongst other things education for cultural pluralism will mean:

- that there will be no discrimination of any sort on the grounds of cultural difference,
- that language in education must receive attention,
- that a decision concerning the role of religion in education must be made, and
- that the quality of education must create satisfaction.

All role-players in the provision of education, such as learners, teachers, teacher organisations, parents, the society and especially the education policy developers, must take note of the perspectives in connection with the management of cultural diversity/differences in the education as revealed in this investigation, must recognise such differences and apply such insights in the future provision of education in South Africa.

INHOUDSOPGAWE

VOORWOORD . . . . **iii**

OPSOMMING . . . . **iv**

SUMMARY . . . . **vi**

1 INLEIDING, PROBLEEM- EN DOELSTELLING, EN METODOLOGIESE VERANTWOORDING **1**

1.1 INLEIDING 1

1.2 PROBLEEMSTELLING 1

1.3 DOEL MET DIE NAVORSING 3

1.4 AKTUALITEIT VAN DIE NAVORSING 4

1.5 METODOLOGIE 4

1.5.1 Algemeen 4
1.5.2 Literatuurstudie 5
1.5.3 Die probleem-historiese metode 7
1.5.4 Die transendentaal-kritiese metode 9

1.6 AFBAKENING VAN ONDERSOEKTERREIN 10

1.6.1 Afbakening in terme van dissipline 10
1.6.2 Afbakening in terme van lande wat ondersoek is 10
1.6.2.1 Verenigde State van Amerika 10
1.6.2.2 Frankryk 11
1.6.2.3 Kenia 11
1.6.2.4 Suid-Afrika (vergelyk verder 6.1) 12
1.6.3 Afbakening in terme van sleutelbegrippe (vergelyk ook hoofstuk 2) . . . 13
1.6.3.1 Algemeen 13

1.6.3.2 Geskiedenis . . . 13
1.6.3.3 Multikulturele onderwys . . . 13
1.6.3.4 Enkele . . . 13
1.6.3.5 Lande ("states") . . . 14
1.6.3.6 Moontlike ("possible") . . . 14
1.6.3.7 Gesigspunte . . . 14

1.7 STRUKTUUR VAN DIE NAVORSINGSVERSLAG . . . 14

1.8 SAMEVATTING EN VOORUITSKOUING . . . 15

2 KONSEPTUELE EN TEORETIESE VERWYSINGSRAAMWERK . . . 16

2.1 INLEIDING . . . 16

2.2 PRESISERING VAN ENKELE KULTUURVERBANDHOUDENDE TERME WAT IN DIE VOLGENDE HOOFSTUKKE GEBRUIK WORD . . . 17
2.2.1 Kultuur . . . 17
2.2.2 Kulturele verskille . . . 18
2.2.3 'n Aantal kulturele verskille in meer besonderhede . . . 18
2.2.3.1 Aanleg/vermoëns . . . 18
2.2.3.2 Begaafdheid . . . 18
2.2.3.3 Beskawing/beskaafdheid . . . 19
2.2.3.4 Eetgewoontes . . . 19
2.2.3.5 Ekonomiese verskille/sosio-ekonomiese status . . . 19
2.2.3.6 Gekultiveerdheid . . . 19
2.2.3.7 Geletterdheid . . . 20
2.2.3.8 Geslagtelikheid . . . 20
2.2.3.9 Gestremdheid . . . 20
2.2.3.10 Godsdiens . . . 20
2.2.3.11 Groep . . . 20
2.2.3.12 Immigrantegroepe/herkoms . . . 21
2.2.3.13 Individualiteit . . . 21
2.2.3.14 Industrialisasie (vlak van) . . . 21
2.2.3.15 Inheemsheid . . . 21
2.2.3.16 Kleredrag . . . 22
2.2.3.17 Leefwyse . . . 22
2.2.3.18 Lewensbeskouing/lewensfilosofie . . . 22
2.2.3.19 Morele waardes . . . 22
2.2.3.20 Nasionale eenheid/nasionalisme . . . 22
2.2.3.21 Omgewing . . . 23

2.2.3.22 Onderwysgeleenthede 23
2.2.3.23 Ooste en weste 23
2.2.3.24 Ouderdom 23
2.2.3.25 Patriotisme (kyk ook: nasionalisme) 23
2.2.3.26 Polities/politiek 24
2.2.3.27 Ras/kleur 24
2.2.3.28 Sosiale gewoontes 24
2.2.3.29 Sosialisering (vlak van) 24
2.2.3.30 Stad en platteland 25
2.2.3.31 Stamverband 25
2.2.3.32 Taal/voertaal 25
2.2.3.33 Talent 25
2.2.3.34 Tradisie 25
2.2.3.35 Volk en volkskultuur 25
2.2.3.36 Vooroordele 26
2.2.3.37 Waardes 26

2.3 VERSKILLENDE BENADERINGS TOT KULTURELE PLURALISME OF DIVERSITEIT 26
2.3.1 Akkommodasie, integrasie en akkulturasie 27
2.3.2 Apartheid/segregasie/isolasie van groepe 28
2.3.3 Assimilasie 28
2.3.4 Enkelgroepstudies 28
2.3.5 Multikulturele onderwys 29
2.3.6 Kulturele pluralisme 30
2.3.7 Sosiale rekonstruksie 30
2.3.8 "Global education" 31

2.4 BYKOMSTIGE BESINNING AS DEEL VAN DIE TEORETIESE RAAMWERK VIR DIE HIEROPVOLGENDE HOOFSTUKKE 32
2.4.1 Inleiding 32
2.4.2 Religie, lewensbeskouing en kultuur 32
2.4.2.1 Religie 32
2.4.2.2 Lewens- en wêreldbeskouing 33
2.4.2.3 Kultuur 34
2.4.3 Universaliteit en partikulariteit 35
2.4.4 Eenheid en verskeidenheid 36

2.5 SAMEVATTING EN VOORUITSKOUING 37

3 DIE GESKIEDENIS VAN ONDERWYS IN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA MET VERWYSING NA DIE HANTERING VAN KULTURELE VERSKILLE . . . 38

3.1 INLEIDING . . . 38

3.2 DIE ROL VAN DIE VERSKILLENDE BEVOLKINGSGROEPE . . . 38

3.3 KULTURELE VERANDERLIKES WAT 'N ROL GESPEEL HET IN DIE ONDERWYSONTPLOOING . . . 42
3.3.1 Beskawing/beskaafdheid . . . 42
3.3.2 Ekonomiese verskille/sosio-ekonomiese status . . . 43
3.3.3 Geletterdheid . . . 43
3.3.4 Geslagtelikheid . . . 44
3.3.5 Gestremdheid . . . 45
3.3.6 Godsdiens . . . 45
3.3.7 Immigrante/herkoms . . . 46
3.3.8 Individualiteit . . . 47
3.3.9 Industrialisasie (vlak van) . . . 47
3.3.10 Kultuur (volks- of etniese) . . . 48
3.3.11 Morele waardes . . . 49
3.3.12 Nasionale eenheid/nasionalisme . . . 49
3.3.13 Ras/kleur . . . 50
3.3.14 Taal/voertaal . . . 51
3.3.15 Vooroordele . . . 52

3.4 HANTERING VAN KULTURELE VERANDERLIKES IN DIE ONDERWYSSTELSEL EN DIE RESULTATE DAARVAN . . . 53
3.4.1 Akkommodasie en integrasie . . . 53
3.4.2 "Melting pot" of assimilasie . . . 53
3.4.3 Enkelgroepstudies . . . 54
3.4.4 Multikulturele onderwys . . . 54
3.4.5 Onderwys vir kulturele pluralisme . . . 55
3.4.6 Sosiale rekonstruksie . . . 56
3.4.7 "Global education" . . . 57

3.5 ENKELE KONKLUSIES NA AANLEIDING VAN DIE VSA-ERVARING MET DIE HANTERING VAN KULTURELE VERSKILLE IN DIE ONDERWYS (MOONTLIKE GESIGSPUNTE VIR ONDERWYS-VOORSIENING IN SUID-AFRIKA) . . . 57

3.6 SAMEVATTING EN VOORUITSKOUING 59

4 DIE GESKIEDENIS VAN ONDERWYS IN FRANKRYK MET VERWYSING NA DIE HANTERING VAN KULTURELE VERSKILLE 60

4.1 INLEIDING 60

4.2 DIE ROL VAN DIE VERSKILLENDE BEVOLKINGSGROEPE 60

4.3 KULTURELE VERANDERLIKES WAT 'N ROL GESPEEL HET IN DIE ONDERWYSONTPLOOIING 63
4.3.1 Beskawing/beskaafdheid 63
4.3.2 Ekonomiese verskille/sosio-ekonomiese status 63
4.3.3 Geletterdheid 64
4.3.4 Geslagtelikheid 66
4.3.5 Gestremdheid 67
4.3.6 Godsdiens 67
4.3.7 Immigrante/herkoms 69
4.3.8 Individualiteit 70
4.3.9 Industrialisasie (vlak van) 70
4.3.10 Kultuur (volks- of etniese) 70
4.3.11 Morele waardes 71
4.3.12 Nasionale eenheid/nasionalisme 71
4.3.13 Ras/kleur 71
4.3.14 Taal/voertaal 72
4.3.15 Vooroordele 73

4.4 HANTERING VAN KULTURELE VERANDERLIKES IN DIE ONDERWYSSTELSEL EN DIE RESULTATE DAARVAN 74
4.4.1 Assimilasie en integrering 74
4.4.2 Akkommodasie 74

4.5 ENKELE KONKLUSIES NA AANLEIDING VAN DIE FRANSE ERVARING MET DIE HANTERING VAN KULTURELE VERSKILLE IN DIE ONDERWYS (MOONTLIKE GESIGSPUNTE VIR ONDERWYS-VOORSIENING IN SUID-AFRIKA) 76

4.6 SAMEVATTING EN VOORUITSKOUING 77

5 DIE GESKIEDENIS VAN ONDERWYS IN KENIA MET VERWYSING NA DIE HANTERING VAN KULTURELE VERSKILLE 78

5.1 INLEIDING 78

5.2 DIE ROL VAN DIE VERSKILLENDE BEVOLKINGSGROEPE 78

5.3 KULTURELE VERANDERLIKES WAT STERK GEFIGUREER HET IN DIE ONDERWYSONTPLOOIING 82
5.3.1 Beskawing/beskaafheid 83
5.3.2 Ekonomiese verskille/sosio-ekonomiese status 83
5.3.3 Geletterdheid 84
5.3.4 Geslagtelikheid 85
5.3.5 Gestremdheid 86
5.3.6 Godsdiens 86
5.3.7 Immigrante/herkoms 88
5.3.8 Individualiteit 89
5.3.9 Industrialisasie (vlak van) 89
5.3.10 Kultuur (volks- of etniese) 89
5.3.11 Morele waardes 90
5.3.12 Nasionale eenheid/nasionalisme 90
5.3.13 Ras/kleur 90
5.3.14 Taal/voertaal 92
5.3.15 Vooroordele 92

5.4 HANTERING VAN KULTURELE VERANDERLIKES IN DIE ONDERWYSSTELSEL EN DIE RESULTATE DAARVAN 93
5.4.1 Aparte skole 93
5.4.2 Assimilasie 95
5.4.3 Integrasie 95

5.5 ENKELE KONKLUSIES NA AANLEIDING VAN DIE KENIA-ERVARING MET DIE HANTERING VAN KULTURELE VERSKILLE IN DIE ONDERWYS (MOONTLIKE GESIGSPUNTE VIR ONDERWYSVOORSIENING IN SUID-AFRIKA) 96

5.6 SAMEVATTING EN VOORUITSKOUING 97

6 DIE GESKIEDENIS VAN ONDERWYS IN SUID-AFRIKA MET VERWYSING NA DIE HANTERING VAN KULTURELE VERSKILLE 98

6.1 INLEIDING 98

6.2 DIE ROL VAN DIE VERSKILLENDE BEVOLKINGSGROEPE 98

6.3 KULTURELE VERANDERLIKES WAT STERK GEFIGUREER HET IN DIE ONDERWYSONTPLOOIING 104

6.3.1 Beskawing/beskaafdheid 104
6.3.2 Ekonomiese verskille/sosio-ekonomiese status 105
6.3.3 Geletterdheid 105
6.3.4 Geslagtelikheid 107
6.3.5 Gestremdheid 107
6.3.6 Godsdiens 108
6.3.7 Immigrante/herkoms 110
6.3.8 Individualiteit 110
6.3.9 Industrialisasie (vlak van) 111
6.3.10 Kultuur (volks- of etniese) 112
6.3.11 Morele waardes 112
6.3.12 Nasionale eenheid/nasionalisme 113
6.3.13 Ras/kleur 114
6.3.14 Taal/voertaal 116
6.3.15 Vooroordele 116

6.4 DIE WYSE WAAROP KULTURELE VERANDERLIKES IN DIE ONDERWYSSTELSEL BEHARTIG IS 118

6.4.1 Aparte onderwys 118
6.4.2 Assimilasie/akkommodasie/integrasie 123
6.4.3 Sosiale rekonstruksie 124

6.5 ENKELE KONKLUSIES NA AANLEIDING VAN DIE SUID-AFRIKAANSE ERVARING MET DIE HANTERING VAN KULTURELE VERSKILLE IN DIE ONDERWYS (INSLUITENDE WAARNEMINGS IN VERBAND MET ONDERWYSVOORSIENING WAT AS WAARDEVOL GEAG EN DUS BEHOU MOET WORD - EN OMGEKEERD) 126

6.6 SAMEVATTING EN VOORUITSKOUING 127

7 **BEVINDINGS, GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS 129**

7.1 INLEIDING 129

7.2 BEVINDINGS 129

7.3 GESIGSPUNTE VIR TOEKOMSTIGE ONDERWYSVOORSIENING IN SUID-AFRIKA 131
- 7.3.1 Onderwysvoorsiening in die Verenigde State van Amerika 131
- 7.3.2 Onderwysvoorsiening in Frankryk 132
- 7.3.3 Onderwysvoorsiening in Kenia 133
- 7.3.4 Onderwysvoorsiening in Suid-Afrika 134

7.4 GEVOLGTREKKINGS 135

7.5 AANBEVELINGS 136

7.6 AANBEVELINGS IN VERBAND MET VERDERE NAVORSING 136

7.7 ALGEMENE GEVOLGTREKKING 136

BIBLIOGRAFIE 138